

STRMA IN TRNOVA POT DO MARIBORSKE FILMSKE SCENE

ŽIGA BRDNIK

Filmsko društvo Film Factory v Mariboru skozi izobraževalni in povezovalni program Projektor ustvarja strokovno okolje, namenjeno profesionalizaciji vzhodnoslovenskih avdiovizualnih ustvarjalcev in producentov.

Filmska scena je v Sloveniji že nekaj časa zelo centralizirana in vezana predvsem na Ljubljano, kar skozi svoje delovanje močno čuti tudi mariborska ekipa, ki deluje pod imenom Film Factory. Ker se morajo že deset let za vsako stvar voziti v prestolnico, so začutili potrebo po oblikovanju filmske skupnosti v domačem mestu in s tem po večji decentralizaciji filma v Sloveniji. »Na sestanke, projekcije, izobraževanja, srečanja moramo vedno v Ljubljano. To ni kul. Filmska scena je centralizirana v prestolnici. Projektor je majhen korak k temu, da bi tudi v vzhodnoslovenski regiji vzpostavili neko stičišče in središče za avdiovizualne ustvarjalce, kjer bi se lahko redno mrežili,« je osnovni namen projekta pojasnil režiser Miha Šubic. »Zelo mi je všeč, da kadarkoli vstopiš v Kinodvor, nekoga srečaš in se lahko z njim pogovarjaš o filmu. To pogrešam v Mariboru. Krivo je tudi to, da nimamo niti mestnega kina. In zato se zavedamo, da bo pot do mariborske filmske scene strma in trnova.«

S podporo nečemu, kar ni zgolj centralno, pokažeš odnos Filmarji in filmarke z vzhoda Slovenije, ki jih nikakor ni malo, kar z začudenjem spoznava tudi organizatorska ekipa, so enostavno prisiljeni delo, izobrazbo in profesionalno mrežo iskati drugje – poleg Ljubljane je to na primer še Zagreb. »Ravno to je narobe. Da morajo ljudje oditi iz Maribora, če se želijo ukvarjati s filmom. Če si tukaj, nisi del scene,« je nadaljevala producentka Mojca Pernat. Šubic je prepričan, da bodo to prepoznali tudi ljudje iz Ljubljane, ko se bo v Mariboru ustalila neka kontinuirana dejavnost: »Ko bodo poštekal, da se tu nekaj dogaja in da se spleča priti v Maribor.« Pernatova je hitro replicirala: »Spleča? Mislim,

da z odločitvijo, da podpreš nekaj, kar ni zgolj centralno, pokažeš nek odnos.«

Režiser Mitja Mlakar, ki trenutno študira na akademiji v Zagrebu, je dodal, da je poleg človeškega stika problem tudi infrastruktura. »Produkcije težko prepričaš, da pridejo snemat v Maribor. Opažam sicer, da so produkcije začele pogosteje prihajati v Maribor, kjer snemajo predvsem oglase, saj so se naveličali Ljubljane, kjer so vse dobre lokacije že posnete.« Podobno kot za oglase velja tudi za filme. Že pred nekaj leti je v pogovoru za časopis Dnevnik ljubljanski režiser Goran Vojnović razlagal, da ni več umetnost v tem, kako najlepše posneti Ljubljano, ampak kako najti kader, kjer ni več vidno, da se film dogaja v prestolnici, saj tam posnamejo veliko večino slovenskih filmov.

K povezovanju pozivajo vse avdiovizualne ustvarjalce in ustvarjalke v regiji

Prvotni načrt Projektorja so bila mesečna srečanja v Mariboru skozi vse leto, a ga je tik pred začetkom presekala karantena. Zdaj je programsko zgoščen od junija do oktobra, ko bodo potekale delavnice in debate o različnih področjih filmskega ustvarjanja: televizijske serije, scenaristika, kreiranje filmskega sveta skozi masko, scenografijo in kostumografijo, filmski poklici iz ozadja, igra, filmska kritika in tehnološki trendi. Projekt se bo 3. septembra zaključil s filmsko čajanko, kjer bodo udeleženci predstavili svoje delo, ekipa Film Factoryja pa bo do takrat sestavila tudi popis vseh ustvarjalcev in ustvarjalk, ki se v podravski regiji ukvarjajo s filmsko in avdiovizualno umetnostjo. »Teh je v regiji prese- netljivo veliko in z vsakim dogodkom se številka večja. Tiste, do katerih informacija še ni prišla, pozivamo, da se nam javijo. Upamo, da bomo do septembra zajeli vse in dobili tudi vpogled, kako velika je lahko v regiji skupnost, ki bi bila redno prisotna na tovrstnih dogodkih in pri ustvarjanju

*»Projektor je majhen korak k temu, da bi imeli tudi v vzhodnoslovenski regiji neko stičišče in središče za avdiovizualne ustvarjalce, kjer bi se lahko redno mrežili.«
- Miha Šubic*

PROJEKTOR, FOTO: JANEZ KLENOVŠEK

filmov,« vabi Mojca Pernat k povezovanju vse, ki še niso slišali za Projektor.

Načrt ekipe je dolgoročno vzpostavljanje scene. Kot vedno se pri tem pojavlja vprašanje financiranja, ki ga za letošnji program zagotavlja Center za kreativnost, za naprej pa še ni zagotovljeno. »Saj veš. Financiranje dobiš za eno leto in na podlagi tega ne moreš delati petletne strategije.« Mlakar nadaljuje, da se mora več stvari poklopiti: ustanovitev mestnega kina, vzpostavitev primerne infrastrukture, ki bi omogočila najem tehnike, vzpostavitev trženja snemalnih lokacij ... »To je desetletni načrt, ki nikakor ni odvisen samo od nas. Projektor je samo majhen korak v tej smeri, da sploh vidimo, koliko je želje, zanimanja in potrebe po čem takšnem.« Prva dva dogodka sta potrdila, da zanimanje je, saj so organizatorji do zadnjega sedeža zapolnili zaradi protikoronskih ukrepov omejene kapacitete dvorane Vetrinjskega dvora s 40 sedeži. »Sem pa pogrešal kar nekaj regijskih ustvarjalcev, ki jih poznam,« je ob tem priznal Miha Šubic. In nadaljeval: »A šele začeli smo, z dvema dogodkoma ne moreš doseči vseh. Mislim, da moramo vzdrževati kontinuiteto.« Cilj je vzpostavitev skupnosti, ki se bo ne glede na razpise in financiranje redno srečevala in izmenjevala izkušnje, poglede, stike in znanje. »Najbolj logična lokacija za to je pri avdiovizualnih ustvarjalcih seveda kino in tudi to je argument, da ga potrebujemo. Ker ga ni, moramo ubrati druge poti. Zelo pomembno je, da avdiovizualna skupnost stopi skupaj, da prepoznamo drug drugega. Skupaj bomo močnejši in bomo hitreje ter lažje rasli.«

Mariborski filmski konzorcij: Oblikovanje strategij in kontinuirano sodelovanje

Film Factory je tudi del konzorcija Film v Mariboru, ki je povezal nevladne organizacije, ki delujejo na področju filmskega prikazovanja, produkcije in izobraževanja z namenom ustvarjanja bolj profesionalnega okolja za razvoj filma v štajerski prestolnici. »Pripravljamo smernice za razvoj filmske produkcije, izobraževanja in prikazovanja. Trenutno se ukvarjamo predvsem s področjem prikazovanja in priravo smernic za vzpostavitev nujne infrastrukture. Naslednje leto pa bo fokus na področjih filmske produkcije in filmske vzgoje. Glavni namen je vzpostaviti profesionalno okolje na tem področju v Mariboru ter s tem omogočiti povezovanje in sodelovanje,« je pojasnila Mojca Pernat. V konzorciju poleg Film Factoryja delujejo še Pekarna Magdalenske mreže, ki organizira mednarodni festival stop animacije StopTrik MFF, Društvo za razvoj filmske kulture, ki se ukvarja s filmsko

vzgojo in filmskim prikazovanjem v Intimnem kinu v GT22 in na Letnem kinu Minoriti ter organizira festival otroškega in mladinskega animiranega filma Enimation, Društvo MARS, ki je osredotočeno na filmsko in širše kulturno vzgojo, in društvo Mitra, ki organizira festival dokumentarnega filma DOKUDOC. Trenutno ima konzorcij ob podpori ministrstva za javno upravo za 27 mesecev 5 zaposlenih, v vsaki organizaciji po enega.

Mladim omogočiti lažji vstop v profesionalno filmsko okolje

Film Factory je sicer v osnovi kolektiv avtorjev in producentov, ki ustvarja kratke igrane in kratke animirane filme ter kreativne dokumentarne filme, kot koproducent pa sodeluje tudi v večjih projektih, kot je film **Oroslan** (2019, Matjaž Ivanišič). Hkrati se zavedajo tudi pomembnosti razvoja filmske publike, zato Film Factory od leta 2009 predvsem za področje severovzhodne Slovenije oblikuje in izvaja programe filmske vzgoje za mlade in strokovne podporne filmske programe za pedagoge. S Projektorjem so odprli novo poglavje in se podali tudi v organizacijo strokovnih dogodkov. »V tem vidimo potencial za prihodnost. Moramo gledati širše. Lahko delamo filme, a če nimamo gledalcev, nam to nič ne pomaga. Pri tem se nam zdi filmska vzgoja zelo pomembna, da se mladi seznanijo s principi filmske umetnosti in razvijejo kritično mišljenje. Prek produkcijskih delavnic je to najlažje, saj z lastno kreativnostjo in vztrajnostjo pridejo do končnega izdelka, ki ga pokažejo tudi občinstvu in tako dobijo odziv. Hkrati se učijo tudi odgovornosti in timskega dela, ki sta pri filmu bistvena,« je povedal Mlakar. Ob tem znova poudarjajo problem mestnega kina, saj otroci nimajo možnosti, da bi se lahko redno srečevali s kakovostno filmsko produkcijo. »Zato so vse aktivnosti v Mariboru prilagojene temu. Iskati moramo drugačne načine, kako film pripeljati do gledalca in kako gledalca, predvsem mladega, seznaniti s kakovostnim filmom.«

Tudi skozi platformo Projektor nadaljujejo to poslanstvo, zato so vanjo vključili sekcijo Projektor mladi, v okviru katere je trenutno prijavljenih deset mladih filmarjev in filmark, predvsem takšnih, ki so redni udeleženci njihovih programov filmske vzgoje za mlade »Film Smoothie« in imajo že osnovno znanje o filmski produkciji. Tudi sicer njihove dogodke obiskujejo pretežno mladi, kar priča o velikem potencialu, ki ga ima ta regija za filmsko industrijo v Sloveniji. »S tem jim omogočamo lažji vstop v profesionalno filmsko okolje,« je pojasnila Pernat, Mlakar pa nadaljeval:

»Preseči želimo centralizacijo slovenskega filma, zato pozdravljamo takšne pobude in jih z veseljem podpremo, kolikor jih lahko. Dobro bi bilo, če bi imeli po Sloveniji več takšnih manjših centrov.«
- Urša Menart

»Izhajamo iz lastne izkušnje. Ko smo v mladih letih začeli s filmskimi aktivnostmi, takšnih programov ni bilo, zato je bilo zelo težko priti do prvih priložnosti za delo na filmskem setu. Največ se naučiš prav skozi prakso, in ko sem imel 18 let, bi dal vse, da bi dobil takšno priložnost. Ko si enkrat del tega in se povežeš z ljudmi, pa steče. In to, česar nismo imeli mi, želimo omogočiti naslednji generaciji.«

Urša Menart: Potrebujemo več manjših filmskih centrov

Pri grajenju platforme je ekipi predvsem vsebinsko priskočilo na pomoč Društvo slovenskih režiserjev (DSR). Predsednica Urša Menart tudi povezuje in moderira dogodke ter se strinja z opažanji trojice: »Skrajni čas je že bil, da tudi Maribor dobi profesionalno filmsko debato, kar je zelo pomembno za vse nas. Občinstvo, ki na dogodke prihaja, je že zelo blizu vstopu v profesionalni ali polprofesionalni svet in bistveno je, da se vse to ne odvija le v Ljubljani. Tam na podobnih debatah in delavnicah videvam bolj ali manj iste ljudi in veseli me, da je tukaj toliko novih. Tako lahko kmalu dobimo tudi več zanimivih lokalnih filmskih zgodb. Preseči želimo centralizacijo slovenskega filma, zato pozdravljamo takšne pobude in jih z veseljem podpremo, kolikor jih lahko. Dobro bi bilo, če bi imeli po Sloveniji več takšnih manjših centrov.« Ob tem je opozorila, da je Maribor tudi že naredil korak, ki ga Ljubljana doslej še ni zmogla: »Mestna občina lahko prek razpisa finančno podpre

tudi filmske projekte, sicer ne v visokih zneskih, a za kratek film lahko to veliko pomeni. Upam, da se bo Ljubljana pri tem zgledovala po Mariboru.«

Projektor po njenem mnenju prinaša veliko koristnih informacij za vse udeležence, ki se že resneje ukvarjajo s filmom in avdiovizualno umetnostjo ali pa si to želijo: »O filmskem ustvarjanju se z njimi pogovarjamo na zelo konkreten, pa tudi sproščen in iskren način.« Društvo bo v Mariboru predstavilo svoje scenaristične delavnice, kot je Scenarnica, novemu občinstvu pa bo predstavilo tudi spregledane filmske poklice in tako skušalo koga prepričati, da se poda vanje. To so na primer poklici vodje scenske tehnike, kolorista, mojstra scene, raziskovalke v arhivu, tajnice režije in direktorice filma. »Za te poklice nimamo niti študija niti filmskih nagrad, razen nagrade kosobrin, ki jo podeljuje naše društvo. Brez njih si ne predstavljamo snemanja ničesar, kaj šele kakšnega ambicioznega filmskega projekta. Zato nujno potrebujemo talentirane, entuziastične ljudi, ki bi poprijeli tudi za to delo.« Urša Menart je nadaljevala, da je cilj DSR obogatitev filmske scene v vseh segmentih, zato so se tudi pridružili projektu: »Projektor bo zajel velik del filmsko-produkcijske verige, kar je zelo dobrodošlo, saj večinoma govorimo o režiji, scenariju, fotografiji in igri.« Sklenila je, da bi bilo fino v Mariboru končno obiskati tudi mestni kino, ki bi prav tako pripomogel k razvoju filma v štajerski prestolnici.